

PROGRAMTEORI I SOCIALA INSATSER FÖR BARN

Kerstin Svensson och Lotta Jägervi

Socialhögskolan, Lunds universitet

Programteori är ett begrepp som används inom forskning som syftar till utvärdering av insatser. Det handlar om att förstå de komponenter som insatsen bygger på och hur de motiveras. I amerikansk interventionsforskning beskriver man att programteori utvecklas av forskare, i samverkan med praktiker och brukare för att skapa forskningsbaserade interventioner. Interventionerna testas sedan genom pilotprojekt och justeringar i flera steg innan interventionen genomförs så att effekterna av den kan mätas. En hel del studier av programteori går däremot en annan väg där man utgår från redan pågående praktik och ser till vilka komponenter som ingår och vilka grundantagande som insatsen bygger på.

Genom sina grunder i att studera de grundläggande komponenterna i insatser har programteori många paralleller till andra teoretiska begrepp. Där finns till exempel tydliga likheter med begrepp som kognitiva kartor och institutionella logiker, som förekommer i nyinstitutionell organisationsteori. I denna presentation är det just det som betecknas programteori som är i fokus, även om det finns studier av liknande slag som utgår från andra begrepp.

I Sverige har programteori använts i forskning om pedagogiska och sociala insatser för barn. I ett projekt om socialtjänstens insatser kontaktperson och kontaktfamilj avser vi själva att arbeta programteoretiskt. Inför det arbetet gör vi en överblick över hur programteori använts i forskning om barn i Sverige. Överblickens bygger på litteraturstudier av rapporterad forskning som söktes via traditionella databaser, men också i bredare sökningar eftersom en hel del studier på området presenterats i rapportform. Här har vi behövt arbeta med både allmänna internetökningar och snöbollsmetod, genom referenslistor i de texter vi funnit.

Endast elva studier baserade på programteori finns rapporterade i forskningsdatabasen SWECRIS för perioden sedan 2011. Av dessa rör endast två projekt insatser för barn, där det ena projektet är vårt eget. Av övriga nio projekt rör tre utbildning, två arbetsmarknadsinsatser, två rör integrationsprojekt, ett insatser för äldre och ett handlar om den sociala tillsynens programteori, om granskning av socialtjänsten. I vidare sökningar finner man däremot flera andra studier och texter som är relevanta för den sociala barnvården, och både artiklar och rapporter om hur olika praktiker som rör barn studerats.

I denna presentation vill vi ge en överblick över hur programteori använts i studier om insatser för barn i Sverige. Presentationen inleds kort med en generell överblick av programteori och utgår sedan från tre centrala frågor:

- Vilka grunder har den programteori som används i Sverige för att studera sociala insatser för barn? Dvs. hur tydlig roll spelar programteorin, vilka källor och modell används osv.
- Hur och i vilka sammanhang har sådana studier genomförts? I det ingår också frågor om studierna har använts för att forma insatser, eller för att utvärdera insatser och vilka som har medverkat i användningen eller utforskandet av programteori.
- Vilka centrala komponenter har framkommit i studierna?

Nyckelord: Programteori, interventioner

REFERENSER

- Fraser, M., Richman, J., Galinsky, M., & Day, S. (2009). *Intervention Research: Developing Social Programs*. Oxford: Oxford University Press.
- Fraser, M. & Galinsky, M. (2010). Steps in intervention research: Designing and developing social programs. *Research on Social Work Practice* 20(5) 459–466.
- Friedland, R. & Alford, R. (1991). Bringing society back in: Symbols, practices and institutional contradictions. In: Walter W. Powell & Paul J. Di Maggio, (eds.). *The new institutionalism in organizational analysis*. Chicago: The University of Chicago Press, s. 232–267.
- Olsson, T.M, Kapetanovic, S., Hollertz, K., Starke, K & Skoog, T. (2022) Advancing Social Intervention Research Through Program Theory Reconstruction. *Research on Social Work Practice*. Online first. DOI:10.1177/10497315221149976
- Weick, Karl E. (2009). *Making sense of the organization* Vol. 2 The impermanent organization. Chichester: Wiley.